

L'ESTIU EIG A LA COSTA BRAVA

Helena Ferrer Codesido
Sheila Berrocal Fernández

....

L'ESTIU EIG A LA COSTA BRAVA

DELS PIONERS DEL SEGLE XIX
AL 'BOOM' DELS ANYS SEIXANTA

JORDI VERRIÉ / AMSEF - FONS JORDI VERRIÉ FAGET

 efadós®

 SANT FELIU DE
Guixols
Encornà Costa Brava

 AJUNTAMENT DE
Sant Feliu de Guíxols
www.guixols.cat

Arxiu Municipal
Ctra. de Girona, 45-47
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 00 34 972 32 25 93
arxiu@guixols.cat
www.guixols.cat

L'estiueig a la Costa Brava

Primera edició: març del 2024

© dels textos, Helena Ferrer Codesido
© dels textos, Sheila Berrocal Fernández
© de les fotografies, diverses autories

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 · Nau A
Pol. ind. Les Torreneres
08754 El Papiol (Barcelona)
Telèfon 936 731 212
efados@efados.cat
www.efados.cat

Direcció, coordinació i disseny:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols
Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

Ramon Rovira Fàbregas / SAMLM - Fons Ramon Rovira
Fàbregas

Portada acolorida: Editorial Efadós

Acrònims:

ACAE (Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà)
AMBL (Arxiu Municipal de Blanes)
AMF (Arxiu Municipal de Figueres)
AMP (Arxiu Municipal de Palafrugell)
AMR (Arxiu Municipal de Roses)
AMSCA (Arxiu Municipal de Santa Cristina d'Aro)
AMSFG (Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols)
ANC (Arxiu Nacional de Catalunya)
BC (Biblioteca de Catalunya)
CRDI (Centre de Recerca i Difusió de la Imatge -
Ajuntament de Girona)
IEFC (Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya)
MAC (Museu d'Arqueologia de Catalunya)
SAML (Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar)

 @catalunyadesapareguda @efados

 @catalunyades @efados

 @catalunyadesapareguda @Editorial Efadós

ISBN: 978-84-19736-44-4

Dipòsit legal: B-1584-2024

Impressió a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics). www.cedro.org.

ÍNDEX

Introducció: Una llar vora el mar 7

UN PARADÍS PER DESCOBRIR

Capítol 1 - L'abans de la Costa Brava: rastres històrics 11

RUMB A LA COSTA BRAVA

Capítol 2 - Connectant destins 51

PRIMER ESTIUEIG: AVENTURA I DESCOBRIMENT

Capítol 3 - Un refugi estival 67

HOSTALERIA A LA COSTA BRAVA

Capítol 4 - De les pensions als hotels de luxe 97

L'ERA DAURADA DEL TURISME

Capítol 5 - Marca 'Costa Brava' 113

INTRODUCCIÓ

UNA LLAR VORA MAR

Helena Ferrer Codesido - Sheila Berrocal Fernández

Un racó que mostra una dansa eterna entre la terra i el mar. Un racó que guarda el testimoni de generacions passades, presents i futures. Cada pedra, cada pi i cada poble parlen amb veu pròpia creant un mosaic de relats que desprenen la màgia d'aquest racó anomenat «la Costa Brava».

Sembla complicat parlar d'un indret que és casa de tothom sense deixar-se res per dir, fent justícia a cadascuna de les vivències que abriga i a les èpoques que transcendeix. Als pobles de mar sempre s'hi han fet llars que miren cap a l'horitzó, com si qui hi hagués d'habitar construís les finestres preguntant-se què hi ha a l'altra banda d'aquella línia on s'uneix el cel amb l'aigua. Sembla cosa de poetes, d'ànimes sensibles i encuriosides, però amb les mans endurides de treballar de sol a sol. Ambdues realitats coexisteixen a la Costa Brava: la vida contemplativa i la feina dura; les tasques quotidianes de qui hi passa l'any sencer i la novetat que reben els que hi fan visites efímeres; el caràcter afable de qui està acostumat a rebre visitants i, alhora, l'astúcia que, inevitablement, sorgeix en haver-se d'adaptar a canvis constants.

L'estiueig és tot un món en si mateix, un fenomen que va començar a finals del segle XIX i va anar evolucionant, adquirint nous significats, confonent-se amb el turisme. Com qualsevol món, se l'ha de recórrer, estudiar-lo amb la perspectiva del temps, saber quin mitjà de transport ens permetrà arribar als racons amagats de la manera

més fàcil... I, com en qualsevol món, s'hi ha de trobar la part humana, aquella que deixa testimonis i perspectives per compartir. De tot això tracta aquest llibre: dels orígens d'una costa plena de petits poblets de pescadors, pràcticament inhabitats, i de com van anar creixent, dels transports que els van connectar entre si, dels primers estiuejants que van omplir d'alegria les platges i de la massificació que ha anat fent camí fins avui dia. Tracta de tot això retratat en imatges, i amb unes quantes paraules que les acompanyen.

En aquest recull de fotografies, us volem convidar a un viatge cap als inicis de l'estiueig a la Costa Brava, una terra que, per a nosaltres, és molt més que un lloc, és el nostre propi racó del món, casa nostra. A través d'aquesta selecció, aspirem a rescatar els rastres, tant visibles com invisibles, d'aquest període clau que va marcar el naixement d'una tradició que encara perdura amb vigor. Aquest recorregut no pretén ser merament una mirada retrospectiva: vol ser un homenatge als inicis, als pioners que van encetar aquest camí i en van teixir els fonaments. Les escenes que conformen aquest llibre són fragments d'una història viva, testimonis silenciosos que van més enllà d'una mirada superficial.

PART 1

UN PARADÍS PER DESCOBRIR

NARCIS MARTÍ CABOT / ACAE - FONTS RICARD MARTÍ

CAPÍTOL 1

L'ABANS DE LA COSTA BRAVA: RASTRES HISTÒRICS

En aquesta retrospectiva de la Costa Brava, es revela un litoral que va ser testimoni d'una vida vinculada a les tradicions locals. Comprendre'n els orígens és imprescindible per entendre'n l'essència i aprofundir en la seva identitat. Connectar amb les arrels ofereix una millor perspectiva històrica, alhora que pot contribuir a preservar la seva autenticitat.

Durant segles, la Costa Brava s'ha mantingut com un paradigma de la bellesa natural i la serenitat mediterrània, molt abans que es convertís en un destí icònic per a l'estiu. Abans que les platges esdevinguessin destinacions cobdiciades i els nuclis de la costa es transformessin en bulliciosos centres d'activitat estiuenca, aquest litoral estava en harmonia amb una vida més tradicional i pausada.

En aquest capítol, buscarem els orígens de la Costa Brava abans de l'impacte de l'estiu. Ens aventurarem en un temps en què els pobles del litoral eren tranquil·les viles pesqueres i rurals, les cales rocoses i els penya-segats no coneixien l'afluència de visitants,

i l'essència de la vida quotidiana es nodria de tradicions i costums locals.

Explorarem com era un testimoni de la bellesa natural, amb paisatges salvatges, platges verges i una tranquil·litat que es fusionava amb la seva rica història. En aquest recorregut històric, descobrirem com la Costa Brava vivia al compàs de la pesca, l'agricultura i les seves pròpies festes tradicionals, molt abans que esdevingués sinònim de turisme estival i de modernitat.

A través d'aquesta mirada retrospectiva, descobrirem els secrets d'una Costa Brava encantadora, que, tot i transformar-se profundament amb el pas del temps, ha continuat mantenint l'essència de la seva autenticitat i de la seva història fins als nostres dies.

NOVELL FOTÓGRAFO / COL·LECCIÓ MARIAN ROMAN

L. ROISIN (ED.) / IEFC - FONS ROISIN

6. CULERA (prov. Gerona) Rambla del Puerto

L. Roisin, fot. Barcelona

L. ROISIN (ED.) / ARXIU L'ABANS - FONS NADAL, RODÓ I VARÉS

LLANSÀ.—Vista de La Gola

L. Roisin, fot. Barcelona

L. ROISIN (ED.) / ARXIU MUNICIPAL DE LLANÇÀ

2 - CULERA. Plaza Pl y Margall

THOMAS (ED.) / ARXIU L'ABANS - FONS NADAL, RODÓ I VARÉS

Confí de territoris

Molt a prop de la frontera entre Catalunya i França, s'estén la localitat de Portbou, seguida de Colera, Llançà, el Port de la Selva i Cadaqués. Abans de l'inici de l'estiu, aquestes poblacions tenien un ritme de vida tranquil i predominantment rural. Els habitants d'aquests pobles s'abocaven principalment a les activitats agrícoles i pesqueres. Els camps cultivats, sovint amb vinyes, eren una part essencial del paisatge, al costat de la imponent presència del mar Mediterrani.

La vida al mercat i la pesca

La pesca era una font vital de subsistència per a la població d'aquestes localitats, ja que proporcionava aliments frescos i generava ocupació per a molts dels residents. Aquests pobles, ancorats a les seves arrels rurals, reflectien una relació íntima amb la terra i el mar. Els mercats locals eren veritables *rendez-vous* setmanals o periòdics, moments assenyalats en què els habitants es congregaven per gaudir de la diversitat i de l'olor de productes frescos i casolans. La plaça principal

es convertia en un mosaic de parades amb productors de l'indret, des d'agricultors i pescadors fins a artesans, i no solament eren llocs de comerç, sinó també punts de trobada socials en què els veïns es reunien per intercanviar notícies, conversar animadament i mantenir viva la relació entre la població. Tot plegat era més que una simple transacció comercial: era un testimoni vibrant de la vida local i la seva riquesa cultural. Les imatges del costat són de Colera. A sobre, Llançà.